

Dragounští tympanisté kolem roku 1800. Uniformy tympanistů se podobaly uniformám trubačů, v pozdějším období však nesly více prýmků. Povšimněte si prýmkového „krenelování“ na ramenou, které předcházelo pozdějším „křídílům“. (Rytina podle Viskovatova)

Žlutá: Smolenský (Ž), Kinburnský (B), Serpuchovský* (Ž), Dorpatský* (B).

Tmavě oranžová: Pskovský (Ž), Kargopolský (B).
Žlutohnědá: Vladimírský* (Ž), Nižegorodský (B) (popisována však také jako světle žlutá a konečně i jako bílá).

Šedá: Taganrogský* (Ž), Narvský (B): (*růžová* do roku 1812).

Černá: Orenburský (Ž), Ingermanlandský (B).

Bílá: Irkutský (Ž), Sibiřský (B).

Malinová: Kazaňský (Ž), Kyjevský (B).

Tyrkysová: Kurlandský (Ž), Novorossijský (B), Něžinský* (Ž), Arzamský* (B).

Fialová nebo světle karmínová: Borisoglebský* (Ž), Pěrejaslavský (B).

Červená s bílým lemováním: Livlandský (Ž), Žitomírský (B).

Bílá s červeným lemováním: Finlandský (Ž), Mitavský (B).

HUSAŘI

Do roku 1784 upadl tento kdysi velmi početný druh zbraně až na úroveň pouhé eskadrony. Car Pavel I. však stavy husarů zvýšil a z jediného pluku existujícího v době jeho nástupu na trůn se rázem staly jeden pluk gardový a osm pluků řadových. K těmto osmi plukům (Achtyrskému, Alexandrijskému, Jelizavetgradskému, Izjumskému, Mariupolskému, Olviopolskému, Pavlogradskému a Sumskému) byly v roce 1803 přiřazeny dva další nově postavené pluky Běloruský a Oděský (posledně jmenovaný byl v roce 1805 přeměněn na pluk hulánský).

Poddůstojník a voják dragounů kolem roku 1800. Tito muži mají na sobě kabát ve verzi s klopami (pěchotního stylu). Povšimněte si šířky bandalíru a poddůstojníkovu prýmků, který se vedle límce a rukávových manžet nachází také na chlopni kapsy. Poddůstojník má u boku „kordík“ s lehkou čepelí, nošený důstojníky a poddůstojníky jako součást služební uniformy. Povšimněte si také délky vojákovy copánku. (Rytina podle Viskovatova)

Důstojník dragounů Taganrožského pluku, lišící se od důstojníků většiny ostatních pluků svou šavlí: zakřiveným pěchotním vzorem, který nosili dragouni Kavkazské inspekce. Pro určité předepsané způsoby oblékání zůstal dokonce i po přijetí přílby v roce 1803 zachován dvourohý klobouk. Jeho chochol je v obvyklé důstojnické barvě, tj. bílý s černo-oranžovou spodní částí. (Rytina podle Viskovatova)

Grodněnský husarský pluk byl pak postaven v srpnu 1805 a pluk Lubenský v roce 1807. Každý pluk se skládal z deseti polních eskadron (sdružených ve dvou korouhvích) a zahrnoval: plukovníka-majitele, plukovníka, podplukovníka, 2 majory, 8 kapitánů, 7 štábních důstojníků, 20 poručíků, 5 vrchních seržantů, 20 kadetů, 10 ubytovatelů, 90 poddůstojníků, 1 320 vojáků, 21 hudebníků, 3 členy církevního personálu, 17 příslušníků špitálního personálu, 10 holičů, 28 členů obsluhy trénu, 55 řemeslníků a 2 profousy. Každý pluk také disponoval dvěma rezervními eskadronami, skládajícími se z majora, kapitána, štábního důstojníka, 2 poručíků, ubytovatele, 10 poddůstojníků, 204 vojáků, 2 trubačů, 2 příslušníků špitálního personálu, 2 holičů a 2 řemeslníků. (Do konce roku 1812 pluky sestávaly z šesti polních a jedné rezervní eskadrony.)

Raná husarská uniforma se skládala z tradičního přemovaného dolmanu, husarského kožíšku (*pelisse*), úzkých (uherských) kalhot a buďto kalpaku, nebo mirlitonu, které byly v roce 1803 nahrazeny čákou. Nosily se kníry a také tzv. *cadettes* čili copánky splývající ze spánků, které byly důležitým faktorem pro uchování *esprit de corps* (bojového ducha jednotky). Jak ostatně zaznamenal pomořanský štábní důstojník ruského původu Friedrich von Schubert, „*stále ještě nosili své vlasy spletené do nespočetných copánků vzadu stažených do jediného svazku a každý pluk měl svou vlastní barvu a svou vlastní přezdívkou... Vojáci byli na tyto věci velmi hrdí, a když přišli o svůj styl úpravy vlasů a barvy, polovina jejich udatnosti a sebeúcty odešla s nimi. Od tohoto okamžiku už nebyli o nic lepší než dragouni.*“

Kožíšek i dolman měly tři řady knoflíků (na dolmanu a vnějších řadách kožíšku byly knoflíky menší) a ozdobné smyčky z dracounových šňůr. Kožíšek měl také okraj podšitý beránkem. K zesílení loktů byly často našité červené nebo červenohnědé kožené záplaty. Límeček a do špic vyběhající rukávové manžety dolmanu byly v barvě vyložení a lemované dracounem, jehož styl se mohl lišit (některé prameny ukazují malé trojlístky u horní části manžety). Součástí slavnostní uniformy byly bílé kalhoty nošené s čizmami s černými střapci. V době tažení se nosily šedé nebo šedobílé návlekové kalhoty, obvykle s knoflíky na vnějším švu. Čáka z roku 1803 byla stejná jako v přípa-

dě pěchoty. Směrem k vršku se pozvolna rozšiřovala a byla vyrobená z černé plsti. Doplnoval ji černý leštěný štítek. V horní části nesla prýmkovou stuhu, vepředu pak kokardu v národních barvách, spojenou prýmkovou smyčkou s pomponem na předním horním okraji. Kolem horní části čáky byla také ovinutá značně dlouhá dracounová šňůra (obvykle natříkrát) spletenci (*raquettes*) a střapci visícími po pravé straně. Součástí slavnostní uniformy byl i bílý „ležatý“ chochol. Pompon a šňůry byly pro 1. korouhev pluku bílé, pro 2. korouhev pluku červené. Prameny však zaznamenávají také jisté odlišnosti, jako například bíločervené šňůry Izjumského pluku, shodné s barvou jejich dracounu v dřívějším období. Šerpa byla obvykle v barvě kožíšku, prošívána dracounem v barvě shodné s dracounovými smyčkami (dracoun tu tvořil jakési „žíly“). I zde jsou však zaznamenány odlišné případy, jako například modrá šerpa prošitá žlutým dracounem v případě Achtýrského pluku.

Husaři nosili zakřivenou šavli s mosazným nebo železným (u důstojníků pozlaceným) jílcem v podobě třmenu a s rukojetí z černé kůže ovinuté mosazným drátem. Pochva byla kožená s ocelovým nebo mosazným nákončím a hrdlem a se závěsnými kroužky. Kování bylo tak rozsáhlé, že se (při výzdobě s vyraženými otvory) zdálo, že pochva je vyrobená z kovu s koženým vykládáním. Opasek a závěsné řemínky byly vyrobeny z tmavě červené kůže. Husarská taška (*sabretache*) měla obvykle rubovou stranu v barvě světle hnědé nebo hnědé kůže. Barva líce se obvykle shodovala s barvou dolmanu. Taška samotná byla pak lemovaná prýmkem a nesla korunovanou císařskou šifru („A“ nad „I“). Na bandalíru z tmavě červené kůže zavěšeném přes pravé rameno nosili husaři koženou sumku, přes rameno levé potom bílý závěsný řemen karabiny s železným kováním. Postroje jejich koní byly vyrobeny z černé kůže, uherské sedlo spočívalo na čabrace se „zubatým“ okrajem se zaoblenými předními cípy a špičatými cípy zadními, které nesly korunované císařské šifry. V zadní části sedla se pak nacházel po vzoru kyrysníků šedý kožený cestovní vak.

Dracoun důstojníků byl kovově lesklý a jejich kožíšky podšité šedou kožešinou. Na svých přemovaných bandalírech často nesli kovové sumky

s orlem, jejich šerpy v sobě kombinovaly barvy stříbrnou, černou a oranžovou a měly stříbrné dracounové prošívání („žíly“). Husarská taška byla pokrytá zdobnými a propracovanými výšivkami. Čáky některých důstojníků měly po obou stranách malé pozlacené odznaky s motivem dvojhlavého orla a kolem dýnka zavěšené pozlacené řetízky. Jejich chocholy byly bílé se spodní částí peří v barvách černé a oranžové. Poddůstojníci měli na límcích a rukávových manžetách svých dolmanů obvyklý prýmek, kožíšek lemovaný černou kožešinou, pompon čáky čtvrcený bíle (po stranách) a černo-oranžově (vršek a spodek) a bílý chochol s černo-oranžovým vrcholkem. Trubači nosili chocholy červené. Šňůry jejich trubek a „křídla“ v podobě vlaštovičích hnízd byly v barvě prýmků. Za dobytí praporu a záchranu Barclaye de Tolly u Jílového obdržel Izjumský pluk v rámci vyznamenání trubky stříbrné.

Uniformy se v roce 1805 lišily tak, jak ukazuje tabulka č. 2. Výjimku z pravidla, že husarské tašky měly barvu dolmanu, tvořily pluky Sumský (tyrkysová), Jelizavetgradský (červená) a Izjumský (žlutá). Prýmky pak měly barvu shodnou s dracounem kromě pluků Izjumského (žlutá) a Běloruského (bílá).

V roce 1807 byly zrušeny hůlky a na konci stejného roku došlo také k nahrazení dracounu s kombinací barev dracounem jednobarevným. Šňůry se pak místo barev praporek objevily pouze v barvě bílé. Důstojnický kovově lesklý dracoun byl v roce 1809 omezen na slavnostní uniformu a společně se zbytkem armády z ekonomických důvodů v roce 1812 zcela zrušen. Někteří důstojníci však před variantou vlněnou dávali přednost dracounu spletenému z jemného hedvábí. V roce 1809 byla přijata také nová čáka (jako u pěchoty) s koženými výztuhami, avšak s nezměněným chocholem a kokardou. Pompon dostal barvu dracounu.

Ve stejném roce byly zavedeny také nové barvy (viz tabulku č. 3), které zůstaly v užívání po celý zbytek námi popisovaného období. (B) či (Z) označují bílé nebo žluté knoflíky a dracoun.

Ohledně uniforem zaznamenávají prameny také jisté odlišnosti, vyplývající pravděpodobně ze zpoždění při zavádění nových vzorů a z nejrůznějších omezení při dodávkách. Jelizavetgradský pluk tak například nosil až do roku 1812 buďto červené vyložení nebo prýmky („Kapitán Fritz“

Tabulka č. 2: Distinkce husarských pluků v roce 1805

Pluk	Dolman	Kožíšek	Límeč/rukávové manžety	Knoflíky/dracoun	Čabraka/„zubatý“ okraj
Sumský	slámově žlutá	tyrkysová	tyrkysová	bílá	bílá/bílá s tyrkysovým lemováním
Jelizavetgradský	slámově žlutá	slámově žlutá	červená	žlutá	červená/žlutá
Pavlogradský	tmavě zelená	tyrkysová	tyrkysová	žlutá	tyrkysová/žlutá s tmavě zeleným lemováním
Mariupolský	bílá	tmavě modrá	žlutá	žlutá	modrá/žlutá
Alexandrijský	černá	černá	červená	bílá	černá/bílá
Olviopolský	tmavě zelená	tmavě zelená	tmavě zelená	bílá	tmavě zelená/bílá
Izjumský	červená	tmavě modrá	tmavě modrá	žlutá/bílá	tmavě modrá/žlutá (nebo tmavě modrá/červená, s bílým lemováním)
Achtyrský	kaštanová	kaštanová	žlutá	žlutá	kaštanová/žlutá
Běloruský	tmavě modrá	tmavě modrá	červená	bílá/kombinace červené a bílé	tmavě modrá/bílá

Tabulka č. 3: Distinkce husarských pluků v roce 1809

Pluk	Dolman	Kožíšek	Kalhoty	Límeč/rukávové manžety	Husarská taška/prýmký	Čabraka/„zubatý“ okraj
Sumský (B)	šedá	šedá	červená	červená	červená/bílá	šedá/červená
Pavlogradský (Ž)	tmavě zelená	tyrkysová	tmavě zelená	tyrkysová	tmavě zelená/červená	tmavě zelená/červená
Jelizavetgradský (Ž)	šedá	šedá	tmavě zelená	šedá	tmavě zelená/žlutá	tmavě zelená/žlutá
Mariupolský (Ž)	tmavě modrá	tmavě modrá	tmavě modrá	žlutá	tmavě modrá/žlutá	tmavě modrá/žlutá
Alexandrijský (B)	černá	černá	černá	červená	černá/červená	černá/červená
Olviopolský (B)	tmavě zelená	tmavě zelená	červená	červená	tmavě zelená/červená	tmavě zelená/červená
Izjumský (B)	červená	tmavě modrá	tmavě modrá	tmavě modrá	červená/bílá	tmavě modrá/bílá
Achtyrský (Ž)	kaštanová	kaštanová	tmavě modrá	žlutá	kaštanová/žlutá	tmavě modrá/žlutá
Běloruský (B)	tmavě modrá	červená	tmavě modrá	červená	červená/bílá	tmavě modrá/bílá
Grodněnský (B)	tmavě modrá	tmavě modrá	tmavě modrá	světle modrá	tmavě modrá/světle modrá	tmavě modrá/světle modrá
Lubenský (B)	tmavě modrá	tmavě modrá	tmavě modrá	žlutá	tmavě modrá/bílá	tmavě modrá/bílá

si v tomto roce poznamenal, že prach byl na jeho uniformě v takové vrstvě, že zakrýval červenou barvu. Elberfeldský rukopis pak ukazuje červený dracoun i v roce 1814, doplněný čákou se starými červenými šňůrami a pomponem).

Šavle vzor 1809 měla sice zakřivenou čepel jako dřívě, její ochrana však sestávala ze třech spojených mosazných nebo železných prutů. Rukojet byla pokrytá kůží a její železná pochva měla dva závěsné kroužky. Po určitou dobu se však pravděpodobně stále používala také šavle dřívější s jednoduchým třmenovitým jílcem.

Chochol se v roce 1810 zúžil a zkrátil a v roce 1812 byl jako v případě pěchoty zaveden *kiver*

násypkového tvaru s pomponem a šňůrami v barvě dracounu. Je však zřejmé, že i poté se stále používaly starší červené nebo bílé šňůry a zdá se, že některé jednotky skutečně nosily starší typ čáky v průběhu celého tohoto období: Elberfeldský rukopis z roku 1814 ukazuje starou čepici s červenými šňůrami a pompony nošenou vojáky Jelizavetgradského, Izjumského a Pavlogradského pluku a dokonce také vojáka pluku Izjumského s modrými návlekovými kalhotami s červenou lemovkou.

V roce 1812 byl Irkutský dragounský pluk, který v boji utrpěl značné ztráty a byl proto postaven znovu se začleněním Saltykovových husarů, pře-

měněn na pluk husarský a ponechal si také jejich uniformu (jak ukazuje vyobrazení G3).

V roce 1813 byl plukům Achtyrskému, Alexandrijskému, Mariupolskému a Běloruskému udělen plechový štítek v barvě knoflíků v podobě vlající stuhy s nápisem „Za zásluhy“, který se nosil připevněný na čáče. Stejný štítek byl v roce 1814 udělen také plukům Jelizavetgradskému, Izjumskému, Lubenskému, Pavlogradskému a Sumskému.

HULÁNI

Před rokem 1803 neměla ruská armáda žádné pluky kopiníků jako takových. Ve stejném roce však došlo ke konverzi již existujících pluků „lehké jízdy“ (Polský pluk a Litevský tatarský pluk), přičemž posledně jmenovaný byl také rozdělen na Litevský jezdecký pluk a Tatarský jezdecký pluk, každý z nich o síle pěti eskadron. Stav pluku Polského zůstal na deseti eskadronách. V roce 1805 byl Oděský husarský pluk přeměněn na Hulánský pluk Jeho císařské Výsosti následníka Konstantina Pavloviče a vyzbrojen kopími, aby odpovídal výstroji ostatních pluků. V srpnu 1807 se pak hulánský pluk stal z Čugujevského kozáckého vojska a postaven byl i nový Volyňský pluk. V roce 1809 přešel Konstantinův pluk do Císařské gardy a v roce 1812 bylo na hulány přeměněno šest pluků dragounských. V roce 1809 došlo také k ustálení stavu všech hulánských pluků, které se od té doby měly skládat z deseti eskadron polních a jedné eskadrony rezervní. V roce 1815 se z Žitomirského pluku stal pluk Borisoglebský. Hulánský pluk o deseti polních eskadronách v roce 1812 zahrnoval plukovníka-majitele, plukovníka, podplukovníka, 4 majory, 6 kapitánů, 17 štábních důstojníků, 20 poručíků, 34 kornetů, 10 vrchních seržantů, 20 kadetů, 10 ubytovatelů, 80 poddůstojníků, 160 „křídelníků“, 1 160 kopiníků, 21 hudeb-

Poddůstojník dragounů na tomto vyobrazení má na hlavě místo přilby zavedené v roce 1803 dvourohý klobouk. Dobře patrné jsou prýmký na límci a rukávových manžetách, krátké rukavice odhalující horní okraj rukávových manžet a medailon v místě překřížení prutu ochrany na jílcí palaše. Pověšněte si také hůlky (lískovky), zavěšené na šňůře na jeho kabátu. (Rytina podle Viskovatova)

Kopí se používala v roce 1812, pravděpodobně vojáky předních řad eskadron, ačkoli není známo, že by byla všeobecně zavedenou součástí výzbroje. Nejobvyklejší byly zřejmě červeno-bílo-červené nebo modro-červené praporečky. Ilustrace však ukazují také kombinace světle modré nad bílou v případě Pavlogradského pluku a červené nad tmavě modrou u vojáků pluku Izjumského.

